

i befolkningen. Eller i visse deler av den. Kapittelinnvidlingen følger de forskjellige kroppsregionene – *Heilt på toppen, Overkroppen, Øvre ekstremitetar, Midt på, Underkroppen, Nedre ekstremitetar*.

Ifølge innledningen er dette «ei språkbok». Det forplikter. Da forventer man å få systematisk informasjon, ikke bare hva den enkelte kroppsdel heter på norsk og latin (samt visse andre europeiske språk). Jeg har dessuten en følelse av at mange av ordene har en sterkere tilknytning til forfatterens egen Oslo-bakgrunn enn til de nynorske dialektene. Derfor savnes et større utvalg av norske dialektord, noe som muligvis kunne gjort dette til nettopp en språkbok. Også en nærmere forklaring på de latinske betegnelsene kunne vært på sin plass. Kunne for eksempel ikke likheten mellom *clavicula* og en middelalderisk nøkkel beskrives? At «*manubrium* er avleidd av latin *manus* som tyder hand» er greit nok, men kunne det ikke samtidig nevnes at det også er betegnelsen på håndtaket på det korte romerske sverdet, som – sammen med resten av brystbeinet – nettopp viser de gamle anatomenes sans for formmessig likhet.

Underkroppen har som forventet fått uforholdsmessig mye plass, noe forfatteren uttrykkelig frasier seg ansvaret for. Jeg er ikke sikker på om godfolks omtale av kroppens genitalia vanligvis er så utfyllende som det her antydes. Ved nærmere studium av noen av ordene kan man også fristes til en smule korrigerende. Som når ordet «balla» for Helene Uri er «eit ord for heile sula-mitten, ikkje berre testiklar med tilhøyrande pung, men stong pluss bjøller».

Det er en litteraturoversikt, men det mangler stikkordregister, noe som savnes, siden organomtalene ikke synes å følge noe alfabetisk system.

Jeg er sterkt i tvil om hvem som er målgruppen, men antar at den yngre garde vil ha et og annet å glede seg over. Dersom forfatteren i stedet hadde gått litt mer «vitskapeleg» til verks, gjort et snevrere utvalg og latt døgnfluene være, samt gitt en bredere omtale og mer gjennomført forklaring til det enkelte ord, ville *Kroppsspråk* antakelig ha hatt større interesse innen den medisinske fagkrets. Slik den nå fremstår, har den det neppe.

Per Holck

Institutt for medisinske basalfag
Universitetet i Oslo

Thriller fra smittevernfeltet

Oksholen T.

Smertegrensen

345 s. Oslo: Gyldendal, 2007. Pris NOK 339
ISBN 978-82-05-35364-0

Dette er en skjønnlitterær thriller der temaet er biologisk terror ved hjelp av koppevirus. Noen personer som bærer nag til Norge og som dessuten har den kompetanse og de ressurser som trengs for å utføre et bioterroranslag, sender en «selv-

mordssmitter» hjem til gamlelandet. Den smittede utvikler sykdommen etter ankomst til Trondheim og bruker dagene til å prøve å smitte flest mulig på sin vei, sist ved innleggelse i St. Olavs Hospital.

Man skal være ganske konsentrert når man leser første del, for her veksler forfatteren i utstrakt grad mellom fortid og nåtid. Dette er jo en velkjent fortellerteknikk, som denne gang medførte at jeg mistet tråden – og litt interessen. Det er i annen halvdel det utvikler seg til en situasjon der koppeutbruddet er selve drivkraften i handlingen. Det er å håpe at legene ved det virkelige St. Olavs Hospital ville ha stilt koppediagnosen langt raskere og iverksatt smitteverntiltak kjappere enn det legene i beretningen gjør – men det er slik forfatteren skaper dramatik.

Jeg har, rimeligvis, aldri sett en koppepassient, men har lest meg opp såpass at jeg vet at det ikke renner mye gørr fra koppepustlene, noe man får inntrykk av her. Selv om smittemåtene ikke alltid er fremstilt etter læreboken, skaper situasjoner med tumulter der noen skjærer seg på glasskår noe mer spenning enn det en dråpesmittesituasjon kan frembringe. Inkubasjonstiden bør heller ikke være for lang om man skal skape driv. Jeg har full forståelse – vel, i hvert fall forståelse – for at en thrillerforfatter tar seg friheter for å skape spenning og driv i handlingen, selv om forfatteren også virker som forskningsjournalist.

Jeg må innrømme at jeg ikke helt fikk personene under huden. Kanskje hadde det vært lettere om jeg først hadde lest Oksholens tidligere thriller (*En rik høst*) fra samme miljø og med de samme hovedpersoner.

Selv om koppesykdommen for lengst er utryddet, er det bekymring for at terrorister kan ha tilgang til viruset og kanskje også evne til bruke det i terrorhandlinger. Det er mye spekulasjon og lite kunnskap når det gjelder å vurdere risikoen for at noe slikt skal kunne skje og på hvilken måte. Det kan være interessant og nyttig at noen

tar for seg slike temaer. Dette skal forfatteren ha ros for.

Og det gikk bra til slutt, bl.a. med hjelp fra både regjeringen og Folkehelseinstituttet.

Øistein Løvoll

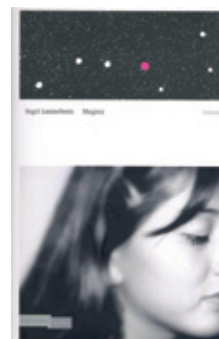
Avdeling for infeksjonsovervåking
Nasjonalt folkehelseinstitutt

Galskap, kjærlighet og seksualitet

Lønnebotn I.

Megrez

251 s. Bergen: Vigmostad og Bjørke, 2007.
Pris NOK 348
ISBN 978-82-419-0479-0

Ingrid Lønnebotn niende roman *Megrez* er fortellingen om Tone som vokser opp med en mor med en alvorlig psykiatrisk lidelse. Tones barndom er preget av frykten for forverring av sykdommen. Forfatteren gir oss et knu-

gende bilde av hvor vanskelig det kan være for et barn å leve i en slik ukontrollerbar tilværelse. Tone søker kontroll gjennom kroppen. Hun utforsker sin gryende seksualitet i møte med de to sønnene til mors kusine «Engelen» på landet, der hun tilbringer alle sommerferiene. Men også landlivet har sine skyggesider, og forbudt kjærlighet, overgrep og arvesynd er temaer som berøres. Lønnebotn trekker en parallell til sagnet om Megrez, den av de sju stjernene i stjernebildet Karlsvognen som nesten ikke lyser. Ifølge sagnet vitner den om en av sju søstre fra det overjordiske som forelsket seg i en fattig bonde nede på jorden. Da dette ble oppdaget, ble hun straffet av Store Far og sluttet å lyse.

Handlingen veksler mellom Tones barne- og ungdomsopplevelser og møtet med Tone som voksen performanceartist. Hennes forestillinger er provoserende og vekker tidvis avsky hos tilskuerne. Kontroll over kroppen er et sentralt tema også i hennes kunstneriske uttrykk. Leseren forstår etter hvert at Tone sliter med skyldfølelse etter hendelser i barndommen, og at hennes kunstneriske virke delvis fungerer som botemiddel for dette. Men i romanens slutfase kommer det frem at voksne personer fra Tones barndom bærer mye av ansvaret for hendelsene i ettertid.

Megrez er en roman som må leses langsomt, for her er raske skiftninger i tid og stemninger. Det er ikke alltid like lett å følge historien slik som den fortelles,

men dette er samtidig med på å bevare spenningen frem mot slutten. Det er en vond historie som fortelles, men slutten bærer i seg håp.

Inгри Lønnebotn, forfatter og dramatiker født i Bergen i 1946, har skrevet en utfordrende roman om frykten for galskap gjennom generasjoner. Det er også en sterk beretning om en ungpikes ambivalente forhold til sin egen seksualitet og om den umulige kjærligheten. *Megrez* er en mørk, velkomponert roman skrevet i et sanselig språk. God lesning for interesserte.

Tone Skaali

Seksjon for langtidstudier
Rikshospitalet-Radiumhospitalet

Verdifullt om barn med funksjonshemninger

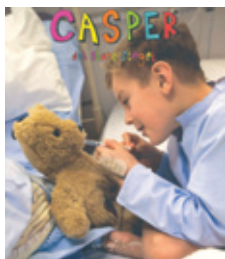
Johannessen J, Hansen EA.

Casper – det store steget

71 s, ill. Moss: Forlaget Lupen, 2007.

Pris NOK 249

ISBN 978-82-997633-0-1

Forfatterne henvender seg først og fremst til barn med cerebral parese og deres foreldre. Men *Casper – det store steget* er også aktuell for barn som skal gjennomgå en operasjon, uansett type kirurgi. Dessuten handler den mye om det å være på sykehus, derfor er målgruppen bred.

Dette er en sann historie. Vi følger hovedpersonen Casper på sju år gjennom et helt år. Han har cerebral parese og skal gå gjennom omfattende ortopediske inngrep i begge bein ved Rikshospitalet. Leseren får et innblikk i Caspers hjemmesituasjon, alle forberedelsene før operasjonen, litt om selve operasjonen og ikke minst om den krevende opptreningen etterpå. Historien fortelles gjennom bilder, supplert med korte tekster og tegninger.

Før operasjonen kunne Casper bare krabbe. Etter inngrepet og et halvt års opp trening tok han sitt første skritt. Han brukte med andre ord halve barndommen på å lære noe som de fleste tar for gitt. Det legges ikke skjul på at Casper kan være trist og må tåle mye smerte. Grunntonen i fortellingen er imidlertid positiv – historien fenger og så ender det godt til slutt. Med andre ord er dette en liten «gladbok» som mange barn og foreldre vil kose seg med. Fotografiene er instruktive og fortellende, så selv om man ikke kan lese, er det lett å følge med. Boken er derfor aktuell for mange barn som står foran et sykehusopphold. Kanskje bør

vi leger rutinemessig anbefale den til foreldre som en del av forberedelsene før blant annet ortopediske inngrep? Den bør i alle fall være tilgjengelig i sykehusbibliotekene.

Fortellingen gir også et kort innblikk i at selv om man er annerledes, kan man være fullt ut akseptert i skolemiljøet. Eller, som forfatterne skriver: «Selv om du ikke kan gå, kan du likevel være en del av gjengen.» Så enkelt kan det sies, og sammen med herlige fotografier flettes likeverdsperspektivet inn i historien. For en anmelder som har arbeidet med barn med funksjonshemninger i snart 30 år, ville det vært en skjønn drøm om Caspers historie ble en bestselger – den har noe i seg som gjør at den også bør leses av funksjonsfriske barn og deres foreldre.

Bjørn Lofterød

Barnenevrologisk seksjon
Rikshospitalet

Frisk i friluft

Fauske L, Bruland ØS, red.

Førstehjelp på tur

Fjell-, høyde- og reisemedisin. 191 s, tab, ill.

Oslo: Fri flyt, 2007. Pris NOK 249

ISBN 978-82-996432-5-2

Førstehjelp på tur er svaret for alle som ferdes i fjellet og har savnet en hendig liten bok som omhandler alt fra forebygging av enkle skader og forfrysninger til behandling av høydesyke. Den inneholder også

kapitler om forebygging av ulykker og skred, livreddende førstehjelp, stabilisering av skadede, opptreden på skadested og reisemedisin. Selv om spranget mellom den vanlige norske fjellvandreren og den mer spesialiserte ekspedisjonslegen er langt, treffer man her begge grupper.

Det er instruktive illustrasjoner og en oversiktlig inndeling og gode, gjennomtenkte lister med forslag til førstehjelpsutstyr for både korte og lange turer. Ekspedisjonslegen finner også sin utstyrliste. En praktisk oversikt over aktuelle legemidler med angitt bruksområde og bruksanvisning er også med. Den er medisinsk-faglig oppdatert.

Med tanke på sikker ferdsel i fjellet og forebygging av skader og ulykker føyer denne boken seg godt inn i norsk friluftslivstradisjon. Den burde vært trykt på miljømerket papir, men det hadde gjort den mer utsatt for fuktskader. Fem unødvendige sider med reklame kan rives ut for å spare vekt.

Dette er den perfekte gave til friluftsglade. Den passer best i ryggsekken, men har også naturlig plass i bokhyllen på hytta. Far vel og god tur!

Knut Erling Moksnes

Avdeling for geriatri, slag og rehabilitering
Sykehuset Asker og Bærum

Vanskelige spor

Teigen J, red.

Små føtter setter dype spor

En samling dikt og historier om det å miste et barn. 224 s, ill. Sandnes: Commentum Forlag, 2007. Pris NOK 198

ISBN 978-82-92309-93-3

Av forordet fremgår det at målgruppen er mennesker som har mistet et barn. *Små føtter setter dype spor* bygger i hovedsak på innlegg fra Internett-møteplassen www.englesiden.com/. Dette er et lukket forum for

foreldrene, her kan de fortelle litt om seg selv og barnet de har mistet. Sammen med andre «engleforeldre» har de en plass hvor de kan være seg selv og snakke om det de føler. Basert på denne møteplassen har en rekke mødre og en far skrevet sine historier og dikt, noen dikt er også skrevet av beste-foreldre.

Fremstillingen bygger blant annet på dagboknotater. De omhandler kvinners reaksjoner, tanker og følelser knyttet til opplevelsen av prenatal barnedød eller barn som døde tidlig i nyfødtp perioden. En beretning omhandler et barn med alvorlig hjerte-feil, og bare to beskriver reaksjoner etter brått tap av friske skolebarn. Illustrasjonene er enkle tegninger av spedbarn samt noen fotografier av småbarn. Siste del – *Praktisk veiledning når et barn dør* – er også i hovedsak skrevet av mødre. Det er bare ett kapittel av en jordmor og ett av en psykolog.

Fra 1960- og 70-årenes «velmenende konspirasjon av stillhet» til i dag har det vært økende interesse for sorgen og de psykososiale konsekvensene av perinatal død og plutselig uventet spedbarnsdød. Som litteraturlisten viser er det fra rundt 1990 utgitt en rekke bøker og hefter for foreldre og familier i sorg. Det er også en liste over medisinsk terminologi rundt svangerskap, fødsel og komplikasjoner i nyfødtp perioden.

Historiene gir dessverre et skremmende ensidig bilde av en vei som for mange har vært veldig lang og til tider forferdelig tung